

DOSYA: 12 HAZİRAN SEÇİMLERİ

Demokratikleşme Evreni Barış ve Refaha Ulaştırır mı?

Prof. Dr. Mustafa Aydın

Dünyadaki yönetimlerin demokratikleşme yönünde evrilmesinin nedenleri ve bunun ortaya çıkartmakta olduğu sonuçlar.

12 Haziran Türk Siyasal Hayatının Nadir Seçimlerinden Biridir

Prof. Dr. Hasan Bülent Kahraman

12 Haziran seçimleri önümüzdeki dönemde ortaya çıkacak siyasal gelişmelerin nüvesini içinde barındırıyor.

Batı Tipi Bir Anayasaya Kavuşabilecek miyiz?

Prof. Dr. Mehmet Akad

Her 10 yılda bir yapılan anayasalardan farklı olarak, bu kez 30 yıllık bir aradan sonra yine bir Anayasa hazırlık dönemine giriyoruz.

Seçim Bölgesi Barajları ve Bütçe Politikası

Prof. Dr. Orhan Şener

Seçim bölgesi barajı ve kontenjan sınırlamalarıyla temsilde adaletten vazgeçildi.

Seçmen Kendini Yormayacak Lider İstiyor

Özge Ercan

Karikatürist, mizahçı, şair, yazar Metin Üstündağ
12 Haziran Genel Seçim sonuçlarını değerlendirdi.

12 HAZİRAN TÜRK SİYASAL HAYATININ NADİR SEÇİMLERİNDEN BİRİDİR

Prof. Dr. Hasan Bülent KAHRAMAN

Khas öğretim üyesi

12 Haziran'da yapılan seçim, tarihin en çarpıcı sonuçlarından birini üreten, karmaşık yapısının dikkatle incelenmesi gerektiği, önümüzdeki dönemde ortaya çıkacak siyasal gelişmelerin nüvesini içinde barındıran bir seçimdir. Özellikle bir önceki 2007 seçim sonuçlarıyla ve 2007-2011 yılları arasında yaşanan siyasal olaylarla birlikte düşünüldüğünde bu seçim belirttiğimiz özelliklerine yeni ve farklı bir boyut daha eklemektedir.

Gerçekten de hem 2007 seçimleri çok özel şartlarda yapılmış hem de 2007'den 2011'e kadar gelen dönem siyasal modernleşme ve demokratikleşme bakımından son derecede önemli oluşumlara tanıklık etmiştir. Yaşanan son seçimlerde ortaya çıkan sonuç bu oluşumun bir uzantısıdır. Bu nedenle 2007 seçimleri öncesini ve hemen sonrasında başlayan gelişen olayları çok kısa bir biçimde anımsamak yararlı olacaktır.

2002 seçimleri sonrasında iktidara gelen Ak Parti'nin en önemli sorunlarından biri İslami duyarlılık taşıyan ve o kökenden gelen bir parti olarak egemen sistemin hakim ideolojisi ve o ideolojinin başta laiklik olmak üzere kurucu öğeleriyle 'sorunu' olmadığını kanıtlamasıydı. Ak Parti; Refah Partisi-Fazilet Partisi geleneği içindeki modernleştirici güçlerin o bünyeden koparak oluşturduğu bir hareketti. Partinin tarihi belki Milli Görüş geleneğindeydi ama partinin kurucu kadrosu o anlayıştan koptuklarını çeşitli mecralarda dile getirmişti. Yeni parti küreselleşme başta olmak üzere Soğuk Savaş sonrası dönemin büyük dönüşümlerini içselleştirdiğini ve onunla uyumlu bir model arayışı içinde olduğunu öne sürüyordu.

YAKIN TARİHİN EN SORUNLU 10 YILI

2002'de yapılan seçimler bütün bunların ötesinde çok önemli iki siyasal ögenin belirleyici etkisi altında cereyan ediyordu. Birincisi, Türkiye 1990'lı yılları DYP, ANAP, MHP, DSP ve önce SHP sonra CHP'nin etkili olduğu bir siyasal bünyede yakın tarihin en sorunlu 10 yılı olarak idrak etmişti. Siyasal yapı, içine Genç Parti gibi çok aykırı ve farklı faktörlerin de katıldığı bir noktaya taşınmıştı. Seçim bu modeli yargılayacak ve oylayacaktı. İkincisi, 2002 seçimleri 28 Şubat'ın da bir tür hesaplaşmasına tanıklık edecekti.

Yapılan seçimlerde Ak Parti yüzde 34.38, CHP yüzde 19.28 oy aldı. Bu, iki nedenden ötürü şaşırtıcı bir sonuçtu. Birincisi, Ak Parti bu başarıyı elde ederken diğer sağ partileri baraj altı bırakıyordu. İkincisi, seçim sisteminin bir sonucu olarak ve CHP dışında başka parti de parlamentoya girmediğinden Ak Parti, Meclis sandalyelerinin yaklaşık yüzde 70'ini elde ediyordu. Bu durumda ikinci parti olan CHP de meclisin yüzde 30'unu elinde bulunduracaktı.

Doğan sonucun bazı sıkıntılarının olduğu bir gerçektir. O kısıtlamaların başında parlamentodaki sandalye dağılımının yarattığı meşruiyet sorunu geliyordu. Ortadaki her şey yasal ve hukukiydi. Bunda bir kuşku yoktu. Fakat demokrasinin iç dinamikleri açısından ele alınca oyların yüzde 45'inin meclise yansımaması sosyo-politik sorunların çözümünde doğal bir gerilime yol açıyordu.

İkincisi, sistemin 1997 sonrasında Türkiye'deki kurucu ideolojinin temel dayanakları olan asker ve bürokrasi (o arada da aydın) ittifakı iktidar partisiyle hiçbir noktada uzlaşmama karar ve iradesi içindeydi. İktidarın bir yandan kendini tanımlaması, diğer yandan sistem içi bir unsur haline gelmesi zor bir yola işaret ediyordu. Çünkü, CHP muhalefeti hâlâ türban, İmam Hatip Liseleri, katsayı gibi konularla siyasal kutuplaşmaya dayanıyordu.

AKTİF MODERNLEŞME SİYASAL ANLAYIŞI

Dönemin ürettiği ve belirttiğimiz bu gerilimin aşılması Ak Parti'nin doğrudan denediği bir politika olmadı. Toplumsal ve siyasal oluşumların aşılması için Ak Parti, Türk sağının baştan beri sürdürdüğü politikayı hızlandırdı. Ak Parti, 'aktif modernleşme' diye özetleyebileceğimiz bir siyasal anlayışla hareket etmeye başladı. Bu ekonomik durumun iyileştirilmesi, büyüme ve kalkınma politikalarının sürdürülmesi, küreselleşmenin getirdiği verimin değerlendirilmesi ve nihayet Türkiye'nin en önemli iç sorunu olan göçün kontrol edilmesi idi.

En geniş anlamıyla Ak Parti, modernleştirici bir parti olarak iktidarını sürdürüyordu. Sistemin demokratikleştirilmesi bakımından bu dönemde Ak Parti'nin fazla bir varlık gösterdiği söylenemez. Bununla birlikte bilhassa AB üyeliği açısından sistemin ondan beklediğinden çok daha fazla bir çaba göstermesi tıpkı DP, AP ve ANAP örnek ve dönemlerinde olduğu gibi bu iktidarın da bir 'taşıyıcı koalisyon'a dönüşmesine yol açmıştı.

YARGI İLE SİYASET KARŞI KARŞIYA

2007 seçimlerine Türkiye'deki hakim sistem bu gerçeği ya hiç algılamayarak ya da çok iyi algılayarak giriyordu. Ak Parti'nin düzen içi dönüşümü büyük kitlelerin desteğini kazanarak gerçekleştireceğini gören ve ondan korkan sistem, Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılacağı nisan 2007'de demokratik ve siyasal hayata bir kere daha müdahale etti. Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı olmak istemesi ve partisi tarafından aday gösterilmesi üzerine Genelkurmay Başkanlığı sitesinde bir gece yarısı yayımlanan muhtıra siyasal tarihimize e-muhtıra olarak geçtiği gibi, siyasetin yukarıdan tayin edilmesi geleneğine yeni bir halka ekliyordu.

Bunun yeterli olmadığını anlaşılmasından sonra, bu defa yargı bürokrasisinin siyasete doğrudan müdahalesi devreye sokuldu. Yine yakın siyasi tarihimize '367 olayı' olarak geçen gelişme ortaya çıktı. Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı seçimini metot bakımından özel bir şarta bağlamıştı ve bunun neticesinde Abdullah Gül, Cumhurbaşkanı seçilemezken Ak Parti aldığı seçim kararını sistemle kendi arasındaki gerilimin, bir tür referandumuna dönüştürdü.

Türk siyasal hayatında hakim ideolojinin çok farklı çevrelerden gelen desteklerle ilk defa oylandığı 2007 seçim sonuçlarında Ak Parti oylarını yüzde 46.58'e yükseltiyor, elde ettiği artış çok sınırlı kalarak CHP oylarını yüzde 21'e çıkarıyordu. Bu defa MHP üçüncü parti olarak meclise yüzde 14'lük bir oyla giriyordu. Parlamenteoya yansımayan oy oranı bir önceki seçime nazaran bu defa daha sınırlıydı. Buna bağlı olarak meclisteki sandalye dağılımı da eski büyük sapmasından daha makul bir noktaya inmişti.

Bu seçimlerdeki kritik nokta Kürt seçmenlerin ve Doğu-Güneydoğu'daki oyların dağılımıydı. Bu konudaki en önemli gelişme, Kürt siyasetçilerin parlamenteoya bağımsız adaylar olarak girmesiydi. Bunun sonucunda parlamenteoda 4. parti olarak DTP teşekkül ediyordu. Güneydoğu Anadolu'da ise Ak Parti birçok ilde çok büyük oy oranları elde ederek tartışmasız birinci partiydi.

SIYASİ HAYAT, RADİKAL BİÇİMDE DEĞİŞİYOR

Seçimi izleyen dönemde yaşanan en önemli gelişme parlamenteonun oluşmasından hemen kısa bir süre sonra Ak Parti hakkında kapatma davasının açılmasıydı. Siyasetle yargı böylece bir kere daha karşı karşıya geliyordu. Daha önce birçok partiyi kapatmış olan Türkiye

bu defa iktidarda daha önce dört yıl kalmış ve seçimlerde neredeyse oyların yarısını almış bir partiyi daha kapatmak istiyordu.

Yapılan yargılama sonucunda, Ak Parti'nin kapatılmaması kararı verildi. Türkiye'deki siyasi hayatın radikal biçimde değiştirilmesi girişiminin, bu hadiseden sonra başladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Ak Parti, bu yeni döneminde sistemle karşı karşıya geldiğini ve ne yaparsa yapsın kendini kabul ettiremeyeceğini gördükten sonra onu değiştirme kararını vererek uygulamaya koyacaktı.

DEMOKRATİKLEŞTİRİCİ VE SİSTEMİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ

2007-2011 yılları arasında yaşanan siyasal olaylar üç noktada özetlenebilir: Bunların ilki yukarıda belirttiğimiz siyaset-sistem/bürokrasi ilişkisidir. Ak Parti bu doğrultuda yargının demokratikleştirilmesinden asker-iktidar/sivil ilişkilerinin yeniden düzenlenmesine kadar tüm alanlarda demokratikleştirici ve sistemi dönüştürücü adımlar atmıştır.

Özellikle kamuoyunda Ergenekon diye adlandırılan dava dizilerinin başlaması bu bakımdan ilgi çekicidir. Bu davalarda yakın dönemde iktidara karşı darbe girişimlerinde bulunduğu iddia edilmiştir. Davalar devam etmektedir. Fakat çarpıcı olan husus, bu dönemde görevli ve emekli yüksek rütbeli kumandanların tutuklanmasıdır. Bu manzume içindeki gelişmelerin uç noktası, yapılan anayasa değişikliği referandumudur. 12 Eylül 2010'da yapılan referandumda Ak Parti istediği değişiklikleri yüzde 58 oyla topluma kabul ettirmiştir.

İkinci önemli nokta, Kürt sorununda yaşanan tartışmalardır. Bu konuda bir demokratik açılım denenmiş sonuçlandırılmamıştır. Bununla birlikte Kürt konusu dönemin en fazla tartışılan konusudur. Anayasa tartışmalarının belirleyici unsuru da Kürt sorunudur.

Üçüncü unsur ise 2011 seçimleri öncesinde gelişen ekonomik durumdur. Özellikle global bir krizin yaşandığı dönemde, işsizliğin tırmanması bir gerçek olsa da, Türkiye'nin küresel ekonomik sorundan beklenenden daha az etkilenmesi, o arada ekonominin sürekli bir büyüme göstermesi, kişi başı gelirin artması toplumda önemli bir yankı bulmuştur.

CHP: KARMAŞIK VE EKLEKTİK BİR PARTİ

2011 seçimleri bu koşullar altında cereyan etmiştir. Seçimler öncesinde yaşanan en önemli gelişme CHP’de ortaya çıkmıştır. CHP Genel Başkanı Baykal 2010 yazında internet sitelerinde yayınlanan bazı görüntüleri neticesinde istifa etmiştir. Ardından yapılan kurultayda Kemal Kılıçdaroğlu parti genel başkanlığına getirilmiştir.

Kılıçdaroğlu’nun eski politikacı Baykal’a nazaran daha geniş bir popülarite yakaladığı bir gerçektir. Aynı şekilde Kılıçdaroğlu’nun Baykal döneminde çok keskin bir biçimde uygulanan siyasal kutuplaşma anlayışından uzaklaşmayı denediği de ortadadır. Ne var ki, seçim dönemine doğru CHP ideolojik bakımdan çok karmaşık bir yapı geliştirmiş ve çok eklektik bir parti niteliği kazanmıştır.

EN İLGİNÇ SONUÇ BAĞIMSIZ ADAYLARDAN

Geçtiğimiz 12 Haziran’da yapılan seçimlere bu genel koşullarda girilmiştir. Seçim Ak Parti’nin araştırma şirketleri tarafından bile öngörülemez başarıyla sonuçlanmıştır. Ak Parti oyların yüzde 49.83’ünü almıştır. İkinci parti olan CHP yüzde 25.98 oranında oy elde etmiş, onu yüzde 13.01 oy oranıyla MHP izlemiştir. Seçimin en ilginç sonucunu ise bağımsız adaylar sağlamıştır. Toplam oyların yüzde 6.57’sini alan adaylar meclise 35 milletvekili sokmuştur.

2011 seçimleri daha önceki seçimlerde ortaya çıkan ve 2002 sonrasında adeta bir ‘eğilim’ niteliği kazanan sonuçların bazılarını devam ettirmiş, bazılarını değiştirmiştir. Bunların başında çok tartışılan coğrafi kutuplaşma gelmektedir. Gerek 2007 genel, gerekse 2009 yerel seçimlerinde sahillerin CHP’ye, iç kesimlerin Ak Parti’ye oy verdiği görülmüştür.

Bu seçimlerde bu durum değişmiştir. İzmir ve Antalya gibi şehirlerde Ak Parti oylarını artırmış, Aydın gibi bazı şehirleri de küçük oy farklarıyla kaybetmiştir. Ak Parti’nin yaklaşık 22 milyon oyuna karşı CHP oyların ancak 11 milyonunu elde edebilmiştir. Ak Parti’nin elde ettiği oy oranı çok uzun yıllardır bir partinin elde ettiği en yüksek oy oranıdır. Öte yandan bu oy oranına rağmen Ak Parti, mecliste anayasayı tek başına değiştirecek bir çoğunluğu yakalayamamıştır. Bunu 2002 sonrası seçimler tarihinin en önemli olgularından birisi olarak kaydetmek gerekir.

GENÇ SEÇMEN CHP’Yİ ŞANSSIZ NOKTAYA İTİYOR

Bu durum, Türkiye’deki seçmen sosyolojisi açısından 2002 seçimlerinin çok öncesinde başlayan bir eğilimin devam ettiğini gösteriyor. Yüksek gelir grubunda, orta yaş ve üstü, eğitilmiş kitleler CHP’yi, ortalama halk kitleleri de Ak Parti’yi desteklemektedir. 2011 seçimleri bu çerçevenin bazı kıvrımlara rağmen kararlılığını koruduğunu gösteriyor.

Buna karşılık olarak, Türkiye’nin sahip olduğu genç nüfus ve nüfus hareketleri, partilerin sahip olduğu bu seçmen tabanları söz konusu olduğunda CHP’yi daha başlangıçta ‘şanssız’ bir noktaya itmektedir. Çünkü, genç nüfusun modernleşme ihtiyaçlarına cevap veren parti modernleştirici kimliği ve kurduğu karmaşık ağlarla Ak Parti olarak görülmektedir.

1994’de yapılan yerel seçimlerde ilk defa iktidara gelen ve büyük kentlerdeki belediye başkanlıklarını elde eden ve bugünkü Ak Parti’nin kökeni olan partilerden beri, bu alanlarda büyük nüfuslar, söz konusu siyasal kanat tarafından kontrol edilmektedir. Nitekim bu seçimlerde ilk defa oy kullanan kitlenin büyük çoğunluğunun Ak Parti’ye oy vermiş olması, belirttiğimiz hususun sosyo-politik geçerliliğinin bir kanıtıdır. Bu genel saptamadan sonra seçimden çıkan üç partinin ve bağımsızların elde ettiği sonuçların analizine geçebiliriz.

SİVİLLEŞME AĞIRLIKLIL YAKLAŞIMLAR

Ak Parti, bu seçimlerde 2002 sonrasında devam eden dokuz yıllık politikalarının sonucunu elde etmiştir ve bu sonucun ortaya çıkmasında ekonomik faktörlerin oynadığı büyük rolün etkisi büyüktür. Genel bir kanı Ak Parti’nin, seçimleri, kurduğu karmaşık sosyal dayanışma ağlarıyla elde ettiği şeklindedir. Oysa yapılan araştırmalar, giderek genişleyen sosyal güvenlik ağından yararlananların parti tercihlerinin Ak Parti ve CHP söz konusu olduğunda eşite yakın bir dağılım göstermiştir. Dolayısıyla Ak Parti’nin tercih edilmesini sağlayan gerekçeleri daha geniş bir paydada aramak gerekir.

Başda gelen iki faktör modernleşme ve demokratikleşmedir. Seçim öncesi dönemde çok tartışılan ‘sivil dikta’ türü nitelendirmelere rağmen, Ak Parti’nin siyasal gücünü yukarıda belirttiğimiz 2007 sonrası ‘sivilleşme ağırlıklı yaklaşımlar’la elde ettiği açıktır. Öte yandan, Ak Parti bugün Türk siyasetinin merkez sağ partileri

tarafından adeta sahiplenilmiş modernleştirici momentumunu sonuna kadar kullanmaktadır. Ak Parti'nin başarısı, tam tersi bir anlayışın sembolü olarak sunulan türban konusunu dahi modernleştirici yanıyla topluma anlatabilmesidir.

Öte yandan, kırsal alandan kentsel alana devam eden büyük göç dalgalarının kontrolü Ak Parti döneminde yaratılan 'gelecek tasavvuru' ile sağlanmıştır. Bu seçimlere girerken ortaya koyulan 2023 vizyonu bu anlayışın somutlaşmasıdır. Ak Parti 2002 yılından beri büyük kitlelere gelecek umudu vererek ve bunu sürekli bir biçimde canlı tutarak ilerlemektedir. Elde edilen seçim başarısının altında bu faktörün oynadığı büyük rolü görmek gerekir.

ANAYASA DEĞİŞİKLİKLİĞİ İLE GELECEK VAADI

İkinci unsur, anayasa değişikliğinin de yine bu çizgiye eklemlenmesidir. Anayasa değişikliği sadece daha demokratik bir Türkiye vaadi olarak değil, aynı zamanda bir gelecek vaadi, bir gelecek umudu şeklinde teşekkül etmektedir. Bu sorunun elbette daha subjektif yanındır. Fakat daha objektif yanında Türkiye'de mevcut ve egemen sistemin 2002 sonrasında yaşadığı büyük yıpranma gelmektedir.

Bürokratik vesayete dayalı mevcut sistemin küresel bir yankı bulan demokratik dönüşümü daha fazla taşıyamadığı bir gerçektir. O nedenle sistemin dönüştürülmesi bakımından anayasa değişikliği bir zaruret olarak görülmektedir. 1990'lardan beri devam eden devlet, laiklik, meşruiyet krizi kendisini en çok din ve Kürt sorunlarında göstermiştir. Bu sorunlara bağlı olarak yaşanan toplumsal gerilimin aşılması da yine, yeni anayasa beklentisiyle birlikte mütalaa edilmektedir.

YENİ SINIFLARIN METROPOLE GELMESİ

Ak Parti'nin modernleştirici bir parti olarak elde ettiği başarının son merhalesini sermaye hareketi meydana getirmektedir. Daha önce çok tartışıldığı gibi Ak Parti 1950'lerden beri cereyan eden yeni orta sınıflar hareketinin ürettiği bir siyasettir. Daha önce derece derece DP, AP ve ANAP'la kendisini gösteren ve ifade eden bu hamle, devletin elinde bir noktada toplanmış rantları kullanmaktan bile artık bir ölçüde kaçınan yeni bir orta sınıfın teşekkülüne dönüktür.

1908 sonrasında Osmanlı'da biçimlendirilmiş devlete bağımlı,

devletle uzlaşmış ve devlet eliyle güçlendirilen öylelikle de devlet ideolojisini benimsemiş burjuvazi yerine bugün Anadolu'da devletle arasına mesafe koyan bir yeni sermaye hareketi gelişmektedir. Çok daha muhafazakar olduğu kuşku götürmeyen bu yeni sınıfın 16. yüzyılda Avrupa'da şekillenen ve orada demokratikleştirici bir işlev üstlenen burjuvaziyle benzerlikler taşıdığı muhakkaktır.

Ak Parti bu yeni sınıfın ve onun farklı katmanlarının metropol alana gelmesinde öncü bir rol oynamakta ve bir taşıyıcı işlevi görmektedir. Tüm bu unsurlarla birlikte Ak Parti, Türkiye'nin 1950'den beri devam eden siyasallaşma sürecinin elde ettiği başarıyla şimdilik tepe noktasını meydana getirmektedir.

CHP KENDİNE NET BİR İDEOLOJİ SEÇEMEDİ

CHP'nin bu seçimlere girerken ortaya koyduğu politikalar Ak Parti'ye nazaran çok daha karmaşık bir nitelik taşımaktadır. CHP'nin 1993 sonrasında taşıyıcısı olan Deniz Baykal'ın görevden çekilmesinden sonra yapılan kurultayda Kemal Kılıçdaroğlu aynı göreve gelmiştir.

Kılıçdaroğlu'nun seçildiği dönemde kendi kamuoyunun eksiksiz desteğini aldığı, kurultay sonuçlarına bakarak da söylenebilir. Dolayısıyla ondan beklenen Ak Parti'ye karşı güçlü bir siyasal alternatif oluşturmasıydı. Ne var ki, seçime çok kısa bir süre kala başlayan bu hareketin güçlü bir profil üretmesi kolay değildi. Bu güçlük partinin eklektik dokusundan kaynaklanmaktaydı.

Nitekim hızla seçime giden dönemde CHP kendi içinde çelişen bir dizi karar aldı. Bunların en önemlisi Ergenekon davası sanıklarının listelerinden aday gösterilmesiydi. Bu hamle partiyi yakın geçmişiyle bütünleştiriyor ve onu statükoya bağlıyordu. Nitekim bu tür adayların gösterildiği illerde CHP'nin kaybetmesi alınan kararların yanlışlığını açıkça göstermektedir.

Aynı şekilde eski AP-DP kadrolarının yönetici kimliklerinin şimdi CHP ile bütünleşmesi, Demirel gibi bir siyasal kimliğin bu seçimlerde CHP için çalışması partinin profili bakımından taşınması son derecede zor oluşumlardır.

İkincisi, CHP'nin ideolojik olarak kendisine yeterince net bir konum seçememesidir. Bir yanıla Kemalist bir yanıla sosyal demokrat olduğunu söyleyen bu partinin bu özellikleriyle mevcut

seçmen profili karşısında zorlanacağı açıktı. Atatürk'ün ölümünden sonra icat edilmiş 'Kemalizm' gibi karmaşık bir anlayışın, sosyal demokrasi gibi kökeni ve koşulları belli bir ideolojiyle yan yana getirilmesi belki 1993 sonrasında hala olabilirdi ama 2007 sonrasında bu çizginin yaratacağı sorunlar belliydi.

Üçüncüsü, CHP bu seçimlere çok daha 'teknolojist bir parti kimliği' taşıyarak girmiştir. Bu yanı sıra CHP toplumun çeşitli kesimlerinde etki yaratacağını sandığı bir dizi program açıklamıştır. Özünde doğru olmakla birlikte, bu yaklaşımın 2011 seçimlerinde sorunlu olacağı önceden görülebilirdi. Çünkü bu seçim stratejisi mevcut ve başarılı bir ekonomi programının en fazlasından eleştirisine dayandırılabilirdi.

Öte yandan da 2011 seçimleri son dönemin en ideolojik özlü seçimlerinden biriydi. Kürt sorunu, yeni anayasa, vesayet sistemi gibi anahtar kavramlar etrafında cereyan eden bir siyasal ortamda CHP'nin bu alandan çekilmesi ya da tavır alması gerektiğinde sadece olumsuz bir yaklaşım sergilemesi geniş seçmen kitleleri nezdinde ona atfedilen potansiyele ulaşmasını engellemiştir.

DAR İDEOLOJİK MİLLİYETÇİLİĞİ SÜRDÜREN PARTİ

MHP, bu seçimlerin en kritik partisidir. Daha geniş bir açıdan bakılırsa ve 1990'lardan beri izlenirse, MHP'nin mevcut koşullarda daha fazla bir siyasal işlev taşıdığı düşünmek zordur. 1990'larda turmanan Kürt hareketine bir tepki olarak öne çıkan bu partinin, o sorunun demokratik bir çerçeve içinde çözülmeye çalışıldığı bu dönemde sahiplendiği dışlayıcı ve olumsuz politikayla toplumsal bir kabul görmesi kolay değildi.

Nitekim bir önceki seçime nazaran yitirdiği oy bu anlayışı doğrulamaktadır. Bu oy kaybı muhtemelen daha fazla olabilecekti. Ne var ki, yapılan araştırmalar, Ak Parti'nin tek başına anayasayı değiştirecek çoğunluğu elde etmesinden duyulan korkuyla ve MHP barajı geçemeyebilir endişesiyle, belli bir CHP oyunun, bu partiye kaydığını göstermektedir.

MHP bugün de dar anlamda ideolojik milliyetçiliği sürdüren bir partidir. Tabanını meydana getiren kitlenin büyük ölçüde kapalı sosyolojik çevrelerde oluştuğu açıktır. Aynı şekilde büyük kentlerde yaşanan modernleşmeye karşı tepki gösteren çevrelerin de bu

partiye eğilim gösterdiği söylenebilir. Küreselleşmenin getirdiği büyük dönüşümden bu tabanın etkilenmediği öne sürülebilir.

Kaldı ki, seçim döneminde ortaya koyduğu söylemle MHP'nin şimdi Ak Parti tarafından temsil edilen merkez sağdan da kendisini ayrıştırıp uzaklaştırdığı açıktır. Fakat, aynı MHP'nin bu seçimlerde CHP ile olan ideolojik ve taban yakınlığı son dönemlerin en ilginç siyaset oluşumlarından birini meydana getirmektedir. Yeni dönemde MHP'nin sadece negatif politika üreteceği ve sadece durdurucu bir anlayışla siyaset yapacağı bellidir.

YÜZDE 10 BARAJININ ANLAMSIZLIĞINA BİR YANIT

Bağımsızlar ve DTP, o arada Emek-Barış-Özgürlük-Demokrasi Bloğu (EBD Bloğu) 2011 seçimlerinin en önemli hareketlerinden birini meydana getirmiştir. Bu blok ve adayları her şeyden önce Türkiye'de sürdürülen yüzde 10'luk barajın anlamsızlığını ortaya koymuştur. Blok parlamentoya 35 milletvekili göndermiştir. Son anda Hatip Dicle'nin milletvekilliği Yüksek Seçim Kurulu tarafından düşürülmeseydi bu sayı 36 olacaktı.

Bu kesimin aldığı oyların önemli ölçüde Güneydoğu Anadolu'dan geldiği açıktır. Bölgenin iki büyük partisi Ak Parti ve BDP'dir. Ak Parti bölgedeki bazı illerde hala birinci parti niteliğini sürdürmektedir. Bu gücün hangi sebeplere bağlı olduğu ayrıca irdelenmelidir. Çünkü seçim döneminde Ak Parti ve Erdoğan beklenmeyen sertlikte ve kararlılıkta bir milliyetçi söylemi benimsemiştir.

Bunun sonucunda her ne kadar yüzde 13 oranında oy kaybına uğrasa da Ak Parti'nin bölgedeki gücünü koruduğu açıktır. Aynı şekilde bölgenin 'otantik' partisi kabul edilebilecek BDP de bölgedeki etkinliğini kontrolü altında bulundurmaktadır. Fakat EBD Bloğu İstanbul gibi büyük kentlerde de kendine noktasal da olsa güçlü bir taban yakalamıştır.

Bu durum her şeyden önce Kürt sorununun bir uzantısı olarak görülmelidir. Toplum bu sorunun aşılmasında iki partiye, AKP ve BDP'ye yetki vermiştir. CHP'nin bölgedeki zaafiyeti kayda değer bir seviyededir. Bununla birlikte seçim döneminde BDP'nin dile getirdiği talepler, ortaya koyduğu öneriler gerek toplumsal planda gerekse siyasal planda hazmedilmeyi ve değerlendirilmeyi beklemektedir.

YAKIN DÖNEM SİYASETİ HAREKETLİ OLACAK

Sonuç olarak, 2011 seçimleri Türk siyasal hayatının en olağan koşullarda yapılan nadir seçimlerinden biridir. Bilhassa 2007 seçimlerinin koşulları hatırlanırsa bu durumun ne kadar önemli olduğu anlaşılabilir. Bu seçimlerde iktidar partisi son dokuz senelik uygulamalarını bir anlamda halk oyuna sunmuş ve tasdik ettirmiştir.

Ak Parti sahip olduğu taşıyıcı koalisyon niteliğini bu seçim sonrasında da devam ettirecektir. Ne var ki, 2012 veya 2014 yılında yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimi, başkanlık tartışmaları, anayasa değişikliği, Kürt sorunu ve 2013’de gerçekleştirilecek yerel seçimler yakın dönemin politik bakımdan yine çok hareketli olacağını ortaya koymaktadır.

Böyle bir dönemdeki en büyük beklenti, muhalefetin güç kazanması ve yapıcı bir nitelikte sorunlara çözüm önermesidir. Mevcut statükonun geniş ölçüde değiştirildiği ve bu değişikliğin daha da ileri götürülmesinin beklendiği bir dönemde bu beklenti de en az diğeri kadar önemlidir.